

Resume af

Kartlægning av de självstyrande områdenas ställning och arbetsmöjligheter i det nordiska samarbetet

(NSK/MR-SAM Dok nr. 73/2006)

Baggrund:

Baggrunden for kortlægningen af de selvstyrende områders stilling og arbejdsmuligheder i Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds regi er en beslutning truffet af de nordiske samarbejdsministre den 27. oktober 2005. Rapporten skal afklare de juridiske og praktiske spørgsmål vedrørende de selvstyrende områders deltagelse i det nordiske samarbejde under Helsingforsaftalen, dvs. samarbejdet i Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd m.v. I kortlægningen behandles endvidere spørgsmålet om, hvordan samarbejdet foregår i praksis, hvorvidt mulighederne udnyttes fuldt ud, samt hvilke barrierer der måtte findes.

De selvstyrende områders stilling er to gange tidligere blevet kortlagt i henholdsvis 1968 og 1982. De konkluderede begge, at Grønland, Færøerne og Åland på det eksisterende grundlag (dvs. Helsingforsaftalen) ikke kunne indgå på lige vilkår med de 5 medlemsstater i det nordiske samarbejde.

Kortlægningens indhold og konklusioner:

Kortlægningen afdækker de juridiske aspekter i form af forholdet til folkeretten, national ret og Helsingfors-aftalen, som samarbejdet i Nordisk Råd er baseret på. Det slås bl.a. fast, at Helsingforsaftalens bestemmelser tildeler de selvstyrende områder en formel rolle i et mellemstatsligt samarbejde uden at gøre områderne til egentlige folkeretssubjekter. Det beskrives også, hvordan tidligere folkeretslig tænkning alene har fastholdt stater som folkeretslige subjekter, men at det er ved at være alment accepteret, at områder som Grønland, Færøerne og Åland har opnået en vis folkeretslig selvstændighed. I medfør heraf kan delegationslove eksempelvis ikke ensidigt trækkes tilbage af Folketinget.

I rapporten fastslås det, at folkeretten i sig selv ikke lægger hindringer i vejen for, at områdenes stilling i det nordiske samarbejde forstærkes i retning af fuldt medlemskab. Større forandringer af Grønlands, Færøernes og Ålands stilling, herunder fuldt medlemskab af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, kræver imidlertid, at der ændres i selve Helsingforsaftalen, hvilket igen forudsætter samtlige medlemslandes samtykke.

Endvidere kortlægges de praktiske forhold vedrørende de selvstyrende områders deltagelse i det nordiske samarbejde i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

I forhold til arbejdet i Nordisk Råd deltager de selvstyrende områder på vilkår, der ligger meget tæt op ad et fuldt medlemskab. Områderne har to valgte medlemmer, der indgår i de nationale delegationer, hvor de har samme arbejdsbetingelser som de øvrige medlemmer. De er dog ikke del af den rotationsordning, der fordeler Præsidentskabet for Nordisk Råd.

I ministerrådet er den formelle forskel på medlemslande og selvstyrende områder større. Områderne har ret til at deltage i møderne, men de har ikke, som de 5 medlemsstater, stemmeret i ministerrådet. Det skal dog ses i sammenhæng med, at de tre landsstyre har fuld ret til at ytre sig under møderne, at samarbejdet i rådet er konsensusorienteret, og at det sjældent kommer til afstemning. De selvstyrende områder har desuden muligheder for at sende repræsentanter til ministerrådets embedsmandskomiteer, således at de her kan fremlægge forslag og fremføre synspunkter, hvilket i praksis sker ofte.

En anden begrænsning går på, at det ikke muligt for medlemmerne af Nordisk Råd at stille spørgsmål eller rekommandationer til eksempelvis det færøske eller grønlandske landsstyre. Det gælder også i forbindelse med sagsområder, der er fuldt overtagne af de selvstyrede områder. Alle spørgsmål, der vedrører de selvstyrende områder, besvares af hhv. Danmarks eller Finlands regering.

Der er således forskel på Grønlands, Færøernes og Ålands muligheder i hhv. Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. De tre områder deltager i praksis stort set på lige fod med de 5 medlemslande i det parlamentariske samarbejde i rådet, og formelt set er ligestillingen større set i forhold til ministerrådet. I ministerrådet, som er det bindende samarbejde mellem regeringerne, trækkes en klar grænse i forhold til, at områderne fx ikke har stemmeret og ikke har mulighed for at påvirke ændringer af Helsingforsaftalen. Større ændringer af områdernes nuværende status kræver en ændring af Helsingforsaftalen, hvilket som tidligere nævnt forudsætter alle 5 medlemslandes samtykke. Rapporten fastslår dog, at der inden for de eksisterende rammer er mulighed for at udvide de selvstyrende områders deltagelse, både for så vidt angår arbejdet i rådet som i ministerrådet, uden at komme i konflikt med aftalen.

Uddybende konklusioner vedrørende Færøerne og Grønlands stilling:

Færøerne har deltaget i det nordiske samarbejde med egen valgte medlemmer siden 1970, Grønland siden 1984.

I rapporten uddybes Færøerne/Grønlands retlige stilling i relation til Kongeriget Danmark herunder forholdene vedrørende de udenrigspolitiske bemyndigelseslove. Det slås således fast, at det grønlandske og det færøske landsstyre ikke kan indgå folkeretlige aftaler på egen hånd med mellemfolkelige organisationer, hvoraf Danmark er medlem, jf. § 2 i de udenrigspolitiske bemyndigelseslove (lov nr. 577 og 579 af 24. juni 2005). I medfør af § 4 i

samme lov kan den danske regering dog indgive eller støtte en anmodning om fuldt medlemskab for Færøerne/Grønland. I forhold til det nordiske samarbejde er det dog en forudsætning, at der forinden foretages de nødvendige ændringer af Helsingforsaftalen. Endelig skal en eventuel optagelse som fulde medlemmer af det nordiske samarbejde i henhold til § 4 i bemyndigelseslovene "være foreneligt med Færøernes/Grønlands forfatningsmæssige status". Afklaringen af dette forhold afgøres af den danske regering efter forhandlinger med det pågældende landsstyre.